

lebné schránky sú prázdne, ich následne zapečatí. Kontrola obsahu volebných schránok a ich zapečatenie majú zabezpečiť vylúčenie možnosti manipulácie s hlasovacími lístkami. Takýmto opatrením sa má vylúčiť napríklad to, aby boli do volebnej schránky ešte pred začatím hlasovania vložené hlasovacie lístky. Zapečatenie hlasovacích schránok by, samozrejme, malo byť urobené takým spôsobom, aby nebránilo vkladaniu hlasovacích lístkov už v priebehu samotného hlasovania.

Volebný kódex pamätá aj na prípadnú situáciu, že začatie hlasovania nebude možné. Ak sa nepodarí bezodkladne odstrániť nedostatky vo vybavení volebnej miestnosti, môže okrsková volebná komisia v zmysle § 25 posunúť začiatok hlasovania. Takéto rozhodnutie o posunutí začiatku hlasovania však nemôže urobiť sám predseda okrskovej volebnej komisie. Okrsková volebná komisia by o ňom mala hlasovať podľa všeobecných pravidiel uvedených v § 18 ods. 4, s výnimkou prípadu všeobecného súhlasu. Z povahy veci ďalej takisto vyplýva, že hlasovanie musí byť umožnené bezodkladne po tom, ako odpadol dôvod posunutiu začiatku hlasovania. K podrobnostiam o posunutí začiatku hlasovania pozri komentár k § 25.

Spôsob hlasovania

§ 24

[Spôsob hlasovania]

(1) Volič hlasuje v poradí, v akom sa dostavil do volebnej miestnosti. Volič hlasuje osobne, zastúpenie nie je prípustné.

(2) Volič po príchode do volebnej miestnosti preukazuje svoju totožnosť občianskym preukazom alebo iným úradným dokladom, ktorý obsahuje podobizeň voliča a všetky údaje uvedené o ňom v zozname voličov, ak v osobitnej časti nie je ustanovené inak. Okrsková volebná komisia zakrúžkuje poradové číslo voliča v zozname voličov a vydá mu hlasovací lístok a obálku. Prevzatie hlasovacieho lístka a obálky potvrdí volič v zozname voličov vlastnoručným podpisom; ak tak urobiť nemôže alebo ak prevzatie hlasovacieho lístka a obálky odmietne podpísať, predseda okrskovej volebnej komisie poznamená túto skutočnosť v zozname voličov. Okrsková volebná komisia vykoná pri podpise voliča opatrenia na ochranu osobných údajov ostatných voličov zapísaných v zozname voličov. Ak volič nepreukáže svoju totožnosť

do skončenia hlasovania, hlasovanie sa mu neumožní. To platí aj pre hlasovanie mimo volebnej miestnosti. Ak ide o obvineného alebo odsúdeného, preukazuje sa jeho totožnosť preukazom odsúdeného, alebo preukazom obvineného, alebo svedectvom dvoch príslušníkov Zboru väzenskej a justičnej stráže prítomných v miestnosti ústavu, v ktorej sa má hlasovanie vykonať.

(3) Po prevzatí hlasovacieho lístka a obálky vstupuje volič do osobitného priestoru na úpravu hlasovacích lístkov, v ktorom upravuje hlasovací lístok spôsobom, ktorý ustanovuje zákon v osobitných častiach. Voličovi, ktorý nevstúpi do osobitného priestoru na úpravu hlasovacích lístkov, okrsková volebná komisia hlasovanie neumožní.

(4) Na požiadanie voliča mu okrsková volebná komisia vydá za nesprávne upravené hlasovacie lístky iné. Nesprávne upravené hlasovacie lístky vloží volič do schránky na odloženie nepoužitých hlasovacích lístkov.

(5) Volič hlasuje tak, že po opustení osobitného priestoru na úpravu hlasovacích lístkov vkladá obálku pred okrskovou volebnou komisiou do volebnej schránky.

(6) Volič, ktorý nemôže sám upraviť hlasovací lístok pre zdravotné postihnutie alebo preto, že nemôže čítať alebo písať a oznámi pred hlasovaním túto skutočnosť okrskovej volebnej komisii, má právo vziať so sebou do osobitného priestoru na úpravu hlasovacích lístkov inú osobu spôsobilú upraviť hlasovací lístok podľa jeho pokynov a zákona a vložiť do obálky; takouto osobou nemôže byť člen okrskovej volebnej komisie. Obidve osoby pred vstupom do osobitného priestoru na úpravu hlasovacích lístkov člen okrskovej volebnej komisie poučí o spôsobe hlasovania a o skutkovej podstate trestného činu marenia prípravy a priebehu volieb a referenda.

(7) Zo závažných, najmä zdravotných dôvodov, môže volič požiadať sám alebo prostredníctvom inej osoby obec a v deň konania volieb okrskovú volebnú komisiu o hlasovanie mimo volebnej miestnosti, a to len v územnom obvode volebného okrsku, pre ktorý bola okrsková volebná komisia zriadená. V takom prípade okrsková volebná komisia vyšle k voličovi dvoch svojich členov s prenosnou volebnou schránkou, hlasovacími lístkami, obálkou a so zoznamom tých voličov, ktorí požiadali o hlasovanie mimo volebnej miestnosti. Vyslaní členovia okrskovej volebnej komisie zabezpečia, aby bola zachovaná tajnosť hlasovania a aby ten, kto hlasoval, podpísal prevzatie hlasovacieho lístka a obálky; ak tak volič nemôže urobiť alebo ak prevzatie

hlasovacieho lístka a obálky odmietne podpísať, člen okrskovej volebnej komisie poznamená túto skutočnosť v zozname. Vyslaní členovia okrskovej volebnej komisie vykonajú pri podpise voliča opatrenia na ochranu osobných údajov ostatných voličov zapísaných v zozname. Tento zoznam voličov sa pripojí k zoznamu voličov. Okrsková volebná komisia zakrúžkuje poradové číslo voliča v zozname voličov ihneď po návrate členov komisie vyslaných s prenosnou volebnou schránkou do volebnej miestnosti.

(8) Ak sa má hlasovať v ústave, dohodne ústav čas hlasovania do prenosnej volebnej schránky s príslušnou okrskovou volebnou komisiou.

(9) Volič, ktorý nemôže pre zdravotné postihnutie sám vložiť obálku do volebnej schránky, môže požiadať, aby obálku do volebnej schránky vložila iná osoba, nie však člen okrskovej volebnej komisie.

(10) Volič je povinný odložiť nepoužité hlasovacie lístky alebo nesprávne upravené hlasovacie lístky do zapečatenej schránky na odloženie nepoužitých alebo nesprávne upravených hlasovacích lístkov; ak ide o hlasovanie mimo volebnej miestnosti, volič nepoužité hlasovacie lístky alebo nesprávne upravené hlasovacie lístky znehodnotí pred členmi okrskovej volebnej komisie.

Súvisiace ustanovenia

§ 2 až 4, § 9, § 11, § 22 až 29, § 40, § 41, § 57 až § 60, § 87, § 107, § 123, § 150, § 182, § 206 až 208

Súvisiace vnútroštátne právne predpisy

Občiansky zákonník; Trestný zákon; zákon o ochrane osobných údajov

KOMENTÁR

Ustanovenie § 24 podrobne upravuje postup pri hlasovaní. Táto úprava sa vzťahuje na všetky druhy volieb vrátane ľudového hlasovania o odvolaní prezidenta a referenda. Okrem hlasovania vo volebnej miestnosti a hlasovania do prenosnej volebnej schránky, ku ktorému dochádza mimo volebnej miestnosti, volebný kódex pri voľbách do NR SR a pri referende predpokladá aj možnosť hlasovania prostredníctvom pošty (korešpondenčné hlasovanie). Podrobnosti sú upravené v osobitných častiach zákona, v prípade volieb do NR SR v § 59

a § 60 a v prípade referenda v § 207 a § 208. Iné spôsoby alternatívneho hlasovania, ku ktorým možno z komparatívneho hľadiska zaradiť napríklad aj elektronické hlasovanie, volebný kódex nepozná.

Odsek 1 upravuje **poradie pri hlasovaní vo volebnej miestnosti**. Voliči by mali hlasovať podľa poradia, v akom sa dostavili do volebnej miestnosti. Cieľom takéhoto príkazu je prispieť k zabezpečeniu poriadku vo volebnej miestnosti, ako aj k zachovaniu vážnosti volebného aktu. Aj napriek tomu, že okrsková volebná komisia by teda nemala žiadneho z voličov pri hlasovaní uprednostňovať, za prípustné možno považovať napríklad to, ak by bolo mimo poradia umožnené hlasovať napríklad starším osobám. Pravidlo o zachovaní poradia by sa tak malo dodržiavať nie striktné a doslovne, ale berúc do úvahy konkrétne okolnosti v danej volebnej miestnosti. Okrem poradia zákon do odseku 1 premieta aj jednu zo základných zásad volebného práva, a to je zásada priamosti volebného práva (§ 2). Odsek 1 komentovaného paragrafu totiž zakazuje zastúpenie voliča. Každý z voličov teda musí hlasovať osobne. Výkon aktívneho volebného práva je tak považovaný za úkon, pri ktorom nie je prípustné zastúpenie. Vyplýva to predovšetkým z osobitnej povahy volebného práva ako prostriedku realizácie štátnej moci občanmi, resp. prostriedku, ktorý umožňuje podieľať sa na správe verejných vecí. Pri hlasovaní teda neprichádza do úvahy napríklad zastúpenie na základe plnomocenstva v zmysle § 31 a nasl. OZ. Plnomocenstvo by bolo neprípustné aj v tom prípade, ak by obsahovalo podrobný pokyn pre zástupcu ako hlasovať. Dodržanie takéhoto pokynu by totiž so zreteľom na zásadu tajného hlasovania (§ 2) aj tak nebolo možné skontrolovať.

Odsek 2 upravuje **postup pri identifikácii voliča**. K úlohám okrskovej volebnej komisie totiž patrí aj overenie toho, či osobe, ktorá vstúpi do volebnej miestnosti a chce hlasovať, patrí aktívne volebné právo, prípadne či pri nej nastala prekážka výkonu aktívneho volebného práva (§ 3 a § 4). Na overenie týchto skutočností má v prvom rade slúžiť platný občiansky preukaz. Volebný kódex však pripúšťa identifikáciu voliča aj iným úradným dokladom. Podmienkou však je to, že takýto doklad musí obsahovať fotografiu (podobizeň) voliča a minimálne tie údaje o voličovi, ktoré sú vedené v zozname voličov. Týmito údajmi sú v zmysle § 9 a § 11 meno, priezvisko, rodné číslo alebo dátum narodenia (ak ide o cudzinca bez prideleného rodného čísla), štátna príslušnosť a adresa trvalého pobytu. Ak volič svoju totožnosť dokladom s požadovanými údajmi nepreukáže, nebude mu umožnené hlasovať. Zákon, samozrejme, pripúšťa to,

aby sa volič po prvom „neúspešnom“ pokuse o hlasovanie neskôr v priebehu času určeného na hlasovanie do volebnej miestnosti s potrebným dokladom vrátil a napokon hlasoval.

V súvislosti s postupom pri identifikácii voliča je potrebné poznamenať, že volebný kódex nepripúšťa zistenie totožnosti voliča prostredníctvom svedectva, a to či už iných voličov prítomných vo volebnej miestnosti, alebo členov volebnej komisie. Predchádzajúce volebné zákonodarstvo zistenie totožnosti voliča prostredníctvom svedectva umožňovalo, aj keď nie v prípade všetkých druhoch volieb. Išlo o voľby prezidenta, voľby do orgánov samosprávnych krajov a voľby do orgánov samosprávy obcí. Vo všetkých troch prípadoch prichádzalo do úvahy overenie jeho totožnosti členom okrskovej volebnej komisie v prípade, ak volič nevedel svoju totožnosť preukázať požadovaným dokladom. Ak žiadny z jej členov voliča nepoznal, treťou alternatívou bolo preukázanie totožnosti voliča svedectvom dvoch osôb známych okrskovej volebnej komisii.¹⁴⁸ Výnimku z nemožnosti identifikácie voliča prostredníctvom svedectva podľa súčasnej úpravy však predstavuje hlasovanie obvinených a odsúdených. Volebný kódex v ich prípade predpokladá dva spôsoby zistenia totožnosti. Totožnosť by mala byť v prvom rade zistená na základe preukazu obvineného, resp. odsúdeného. Alternatívou je zistenie totožnosti prostredníctvom svedectva dvoch príslušníkov Zboru väzenskej a justičnej stráže, ktorí sú v čase hlasovania prítomní v miestnosti ústavu, kde sa hlasovanie uskutočňuje.

Po tom, ako okrsková volebná komisia identifikuje voliča, v zozname voličov pri jeho mene zakrúžkuje jemu prináležiace poradové číslo. Takýto postup má zamedziť prípadnému viacnásobnému hlasovaniu toho istého voliča. Aj keď to totiž zákon na žiadnom mieste výslovne neuvádza, každý volič môže hlasovať len raz. V opačnom prípade, teda v prípade, ak by niektorý z voličov hlasoval viacnásobne, by došlo k popretiu zásady rovnosti volebného práva (§ 2).

Až po identifikovaní voliča a po zaznačení jeho prítomnosti okrsková volebná komisia voličovi vydá hlasovací lístok (prípadne hlasovacie lístky) a obálku. Volebný kódex voličovi ukladá prevzatie hlasovacieho lístku a obálky potvrdiť podpisom, a to v zozname voličov. Ak by tak volič urobiť nemohol alebo urobiť odmietol, členovia okrskovej volebnej komisie túto skutočnosť v zozname voličov poznamenajú. Pri podpisovaní sa voliča sa však v praxi vyskytli problémy

¹⁴⁸ Porovnaj § 21 ods. 2 zákona o voľbách prezidenta, § 31 ods. 2 zákona o voľbách do orgánov samosprávy obcí a § 29 ods. 2 zákona o voľbách do orgánov samosprávnych krajov.

s ochranou osobných údajov ostatných voličov. Volič má totiž v momente podpisovania možnosť vidieť osobné údaje ostatných voličov, ktorí sú zapísaní v zozname voličov. Zákonodarca preto novelou volebného kódexu z roku 2017¹⁴⁹ zaviedol povinnosť okrskovej volebnej komisie vykonať opatrenia na ochranu osobných údajov ostatných voličov. V praxi môže ísť o jednoduché zakrytie tých častí (riadkov) zoznamu voličov, ktoré sa podpisujúceho sa voliča netýkajú.

Samotná úprava hlasovacieho lístku a jeho vloženie do volebnej schránky je predmetom odsekov 3 až 5. Volič má po prevzatí hlasovacieho lístka a obálky povinnosť odobrať sa do osobitného priestoru určeného na úpravu hlasovacích lístkov a tam hlasovací lístok upraviť. Takýto postup má zabezpečiť dodržanie zásady tajného hlasovania (§ 2). Volič sa preto nemôže rozhodnúť napríklad tak, že hlasovací lístok upraví mimo priestoru na to určeného, napríklad pred okrskovou volebnou komisiou alebo inými voličmi, či dokonca mimo volebnej miestnosti. Dôsledkom odmietnutia upraviť hlasovací lístok v priestore na to určenom je nemožnosť hlasovať. Celý volebný akt je završený vložením obálky s hlasovacím lístkom do volebnej schránky. Má sa tak udiť pred očami okrskovej volebnej komisie.

Volebný kódex pamätá aj na prípad, ak by sa volič pri úprave hlasovacieho lístku pomýlil. V takomto prípade mu okrsková volebná komisia vydá nový (neupravený) hlasovací lístok. Povinnosťou voliča je však nesprávne upravený hlasovací lístok vložiť do schránky osobitne na to určenej. Takisto je volič povinný v zmysle odseku 10 komentovaného paragrafu naložiť aj s nepoužitými hlasovacími lístkami. Takáto situácia prichádza do úvahy najmä v prípade volieb do NR SR a volieb do EP, keďže volič dostane toľko hlasovacích lístkov, koľko bolo do volieb zaregistrovaných kandidátnych listín. Účelom takéhoto opatrenia je predchádzať prípadným manipuláciám s hlasovacími lístkami. Prípadné neodloženie nepoužitých hlasovacích lístkov do schránky na to určenej zakladá v zmysle § 40 zodpovednosť za spáchanie priestupku. Za tento priestupok príslušný okresný úrad uloží sankciu vo forme peňažnej pokuty vo výške 33 eur. Pre podrobnosti o priestupkoch súvisiacich s výkonom volebného práva a s organizáciou a priebehom volieb pozri komentár k § 40 a § 41. Postup pri výmene hlasovacieho lístka je možné uplatniť aj v prípade, pokiaľ by volič dostal nesprávny hlasovací lístok, teda lístok (tlačivo), ktorý

¹⁴⁹ Porovnaj zákon č. 69/2017 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 180/2014 Z. z. o podmienkach výkonu volebného práva v znení neskorších predpisov.

nezodpovedá požiadavkám, ktoré na hlasovací lístok kladie volebný kódex pri jednotlivých druhoch volieb.¹⁵⁰

Jednou zo zásad samotného hlasovania je, že úpravu hlasovacieho lístka má vykonať volič sám. Volebný kódex však pripúšťa, aby **s úpravou hlasovacieho lístka a jeho vloženíím do obálky voličovi pomohla iná na to spôsobilá osoba**. Takouto osobu nemusí byť len iný volič. Môže ňou byť napríklad aj neplnoletý príbuzný, napríklad dieťa, pokiaľ však so zreteľom na svoj vek a rozumové schopnosti je spôsobilé voličovi pomôcť. Naopak, takouto osobou nemôže byť člen volebnej komisie, a to ani v prípade, ak by konal výlučne dobromyseľne. Týmto zákazom sa má predchádzať prípadnému ovplyvňovaniu voliča zo strany volebného orgánu. Aj keď to zákon výslovne neuvádza, osobou, ktorá by mala pomôcť voličovi, nemôže byť ani kandidát. Ako konštatoval ÚS SR, v takomto prípade by totiž išlo o zrejmy rozpor záujmu medzi voličom odkázaným na pomoc inej osoby a medzi asistentom (kandidátom).¹⁵¹ Podmienkami na úpravu hlasovacieho lístka za pomoci inej osoby je vo všeobecnosti to, že takýto zámer bude okrskovej volebnej komisii oznámený vopred, teda pred tým, ako sa obe osoby odoberú do priestoru určeného na úpravu hlasovacích lístkov. Druhou podmienkou je existencia relevantného dôvodu. Volebný kódex pozná dva prípustné dôvody, a to (a) zdravotné postihnutie voliča a (b) jeho nespôsobilosť čítať alebo písať. V prípade zdravotného postihnutia môže ísť napríklad o nevidomého voliča. Ešte pred tým, ako sa volič a ďalšia osoba odoberú do priestoru určeného na úpravu hlasovacích lístkov, je okrsková volebná komisia povinná obe osoby poučiť o trestnom čine marenia prípravy a priebehu volieb a referenda. Účelom takéhoto poučenia je prevencia prípadného nátlaku a ovplyvňovania voliča zo strany osoby, ktorá mu má s úpravou hlasovacieho lístka pomôcť.¹⁵² Okrem pomoci pri samotnej úprave hlasovacieho lístka a jeho vloženia do obálky zákon predpokladá aj asistenciu s vloženíím obálky s hlasovacím lístkom do

¹⁵⁰ Ako konštatoval aj Ústavný súd, takýto postup volič môže uplatniť aj v prípade, ak dostal obálku, ktorá takisto nespĺňa náležitosti predpokladané volebným kódexom. Porovnaj uznesenie ÚS SR zo 17. decembra 2014, sp. zn. PL. ÚS 49/2014.

¹⁵¹ Porovnaj nález ÚS SR z 23. februára 2011, sp. zn. PL. ÚS 13/2011.

¹⁵² Uvedený trestný čin je upravený v § 351 TZ. Osoba sa ho dopustí predovšetkým v prípade, ak násilím, hrozbou násillia alebo lšťou bráni vo výkone volebného práva alebo iným spôsobom k výkonu volebného práva voliča núti. Prakticky by mohlo ísť napríklad o situáciu, ak by osoba voličovi bránila hlasovať za toho-ktorého kandidáta, a to napríklad hrozbou fyzického útoku. Viac k trestnému činu marenia prípravy a priebehu volieb napríklad MENCEROVÁ, I., TOBIÁŠOVÁ, L., TURAYOVÁ, Y. a kol. *Trestné právo hmotné. Osobitná časť*. Šamorín : Heuréka, 2014, s. 278.

volebnej schránky. V súvislosti s pomocou voličovi pri volebnom akte je potrebné takisto zdôrazniť, že pomoc musí byť poskytnutá len na žiadosť voliča, nesmie mu byť žiadnym spôsobom vnútená.¹⁵³

Pomoc poskytnutá voličovi pri úprave hlasovacieho lístka a pri jeho vložení do obálky, ktorú komentovaný paragraf pripúšťa, je potrebné interpretovať tak, že je prípustná nielen vo volebnej miestnosti, ale aj v prípade, pokiaľ volič hlasuje do prenosnej volebnej schránky. V opačnom prípade by totiž celá úprava predpokladajúca možnosť asistencie voličovi strácala zmysel, keďže by nemohla byť využitá práve u voličov, u ktorých možno predpokladať závažnejšie ťažkosti pri realizácii volebného práva.¹⁵⁴

V súvislosti s prípadnou negramotnosťou voliča (neschopnosť čítať alebo písať) ÚS SR už v minulosti konštatoval, že volič nie je povinný svoju negramotnosť, a teda aj nevyhnutnosť asistencie inou osobou pri úprave hlasovacieho lístka preukazovať. Postačuje teda len tvrdenie voliča. Ak by sa však so zreteľom na dosiahnuté vzdelanie voliča, ktoré je možné zo záznamov o akademickom titule voliča vyčítať z občianskeho preukazu, prípadne so zreteľom na zastávanú funkciu voliča zdalo tvrdenie o negramotnosti nepravdivé, môže volebná komisia pomoc iného voliča odoprieť.¹⁵⁵ Takýmto postupom volebnej komisie by sa totiž sledovalo predchádzanie prípadnému zneužitiu možnosti prítomnosti inej osoby spolu s voličom v osobitnom priestore na úpravu hlasovacieho lístka, ktorá by tak mohla voliča neprípustným spôsobom pri hlasovaní ovplyvňovať.

Okrem možnosti úpravy hlasovacieho lístka za pomoci inej osoby zákon v odseku 7 predpokladá aj ďalší inštitút smerujúci k umožneniu hlasovania čo možno najväčšiemu počtu voličov, t. j. k naplneniu zásady všeobecnosti volebného práva (§ 2). Ide o **možnosť hlasovania do prenosnej volebnej schránky**. V tomto prípade volič hlasuje mimo volebnej miestnosti. Môže ísť napríklad o hlasovanie v zdravotníckom zariadení. Podmienkou je, že volič musí mať na takýto spôsob hlasovania (a) závažný dôvod, a tiež musí (b) o takúto možnosť požiadať. Pokiaľ ide o dôvody, volebný kódex ako príklad uvádza len zdravotné dôvody. V praxi môže ísť napríklad o voliča imobilného. Zákon však neupravuje postup v prípade, ak by bola žiadosť voliča o hlasovanie do prenosnej

¹⁵³ Porovnaj aj uznesenie ÚS SR z 2. júla 2008, sp. zn. PL. ÚS 7/07.

¹⁵⁴ K takýmto záverom porovnaj aj prípad posudzovaný v uznesení ÚS SR z 18. februára 2015, sp. zn. PL. ÚS 51/2014.

¹⁵⁵ Porovnaj nálež ÚS SR zo 17. septembra 2007, sp. zn. PL. ÚS 90/07.

volebnej schránky odmietnutá. Posúdenie dostatočnej závažnosti dôvodu je tak ponechané v plnom rozsahu len na okrskovú volebnú komisiu. Tá by mala opodstatnenosť žiadosti, teda závažnosť dôvodov posúdiť v každom jednotlivom prípade.¹⁵⁶ V prípade, ak by medzi jej členmi panovali pochybnosti o prípustnosti dôvodu na hlasovanie do prenosnej volebnej schránky, malo by sa postupovať v zmysle § 18 ods. 4, teda o predmetnej otázke hlasovať. Čo sa týka žiadosti o možnosť hlasovania do prenosnej volebnej schránky, volebný kódex neustanovuje ani spôsob, akým je alebo nie je možné o hlasovanie do prenosnej volebnej schránky požiadať, ako ani čas, kedy je o takýto spôsob hlasovania možné požiadať. Vzhľadom na vágnosť zákonnej formulácie vrátane formulácie v predchádzajúcej zákonnej úprave ÚS SR konštatoval, že je akceptovateľné, aby voliči svoju požiadavku realizovali telefonicky alebo prípadne aj prostredníctvom inej, k tomu poverenej osoby. Žiadosť o hlasovanie do prenosnej volebnej schránky môže byť realizovaná aj formou tzv. hromadnej žiadosti (napr. domovy dôchodcov). V prípade hromadnej žiadosti však táto požiadavka musí byť, podľa názoru ÚS SR, individualizovaná uvedením konkrétnych mien žiadateľov, teda nestačí uviesť iba počet žiadateľov.¹⁵⁷ Čo sa týka žiadosti sprostredkovanej inou osobou, ako je sám dotknutý volič, takouto osobou môže byť aj nevolič a vzhľadom na absenciu ďalších podrobností v zákonnej úprave aj člen okrskovej volebnej komisie. Volebný kódex takisto neustanovuje ani časový okamih, kedy je, resp. kedy už nie je možné o hlasovanie do prenosnej volebnej schránky požiadať. Vzhľadom na uvedené možno konštatovať, že volič tak môže urobiť prakticky už od okamihu, kedy je známy deň konania volieb, t. j. od vyhlásenia volieb, a to až do ukončenia hlasovania v deň volieb. Pred začiatkom volieb volič svoju žiadosť adresuje príslušnej obci, v deň volieb už príslušnej okrskovej volebnej komisii. Žiadosť adresovaná v deň volieb by však okrskovej volebnej komisii mala byť doručená v dostatočnom časovom predstihu pred skončením hlasovania (22:00 hod.), aby do tohto času bolo objektívne možné k dotknutému voličovi vyslať členov okrskovej volebnej komisie a zo strany tohto voliča hlasovanie vykonať.

Samotné hlasovanie do prenosnej volebnej schránky prebieha tak, že okrsková volebná komisia vyšle dvoch svojich členov za voličom na ním požadované miesto s prenosnou volebnou schránkou a ostatným vybavením potrebným na

¹⁵⁶ Porovnaj uznesenie ÚS SR zo 16. apríla 2008, sp. zn. PL. ÚS 10/07.

¹⁵⁷ Porovnaj uznesenie ÚS SR z 22. februára 2011, sp. zn. PL. ÚS 76/2011.

hlasovanie. Vyslaní členovia volebnej komisie majú následne dohliadať na hlasovanie voliča, predovšetkým na zachovanie zásady tajnosti (§ 2). Nevyhnutnosťou sú dvaja členovia volebnej komisie,¹⁵⁸ ktorí sa majú pri zabezpečovaní hlasovania a pri dodržiavaní všetkých pravidiel hlasovania navzájom kontrolovať.¹⁵⁹ Ich úlohou je takisto identifikácia voliča a následné poznačenie jeho hlasovania do zoznamu voličov. Aj vyslaní členovia okrskovej volebnej komisie majú povinnosť vykonať opatrenia na ochranu osobných údajov ostatných voličov, ktorí prejavili záujem hlasovať do prenosnej volebnej schránky, a ktoré sú preto uvedené na zozname, ktorým vyslaní členovia disponujú. Miesto hlasovania mimo volebnej miestnosti musí spadať do príslušného volebného okrsku, resp. volebná komisia môže svojich členov vyslať len v rámci volebného okrsku, pre ktorý bola utvorená. Ak volič nemá v tomto volebnom okrsku trvalý pobyt, môže, s výnimkou samosprávnych volieb, hlasovať na základe hlasovacieho preukazu. **Do prenosnej volebnej schránky hlasujú aj osoby obvinené a odsúdené** v priestoroch ústavu na výkon väzby, resp. ústavu na výkon trestu odňatia slobody. Podrobnosti najmä čas hlasovania dohodne ústav prostredníctvom zodpovednej osoby s miestne príslušnou okrskovou volebnou komisiou. Pre hlasovanie v ústavoch na výkon väzby, resp. ústavoch na výkon odňatia slobody sa nezriaďujú osobitné volebné okrsky.

JUDIKATÚRA

Uznesenie Ústavného súdu SR zo 6. februára 2008, sp. zn. PL. ÚS 28/07: Ústavný súd na základe vykonaného dokazovania zistil, že vo voľbách v obci N. nedošlo k takým porušeniam volebného zákona, ktoré mohli ovplyvniť výsledok voľby dotknutého kandidáta, resp. ktorých následkom by bolo vyhlásenie volieb starostu obce za neplatné. Hoci v niektorých prípadoch v priestore pre úpravu hlasovacích lístkov boli starší občania v sprievode iného voliča, uskutočnilo sa to v prípade, keď volič z dôvodu svojho zdravotného stavu bol na pomoc iného voliča odkázaný a postupovalo sa tak vždy v zmysle ustanovenia § 32 zákona č. 346/1990 Zb.

¹⁵⁸ Vzhľadom na skutočnosť, že má ísť len o dvoch členov volebnej komisie, nie je v prípade hlasovania do prenosnej volebnej schránky možné vždy a za každých okolností zabezpečiť vyváženosť zastúpenia jednotlivých súperiacich politických síl (politických strán) pri tvorbe doprovodu prenosnej volebnej schránky. Porovnaj uznesenie ÚS SR z 2. júla 2008, sp. zn. PL. ÚS 7/07.

¹⁵⁹ Nevyhnutnosť prítomnosti dvoch navzájom sa kontrolujúcich členov okrskovej volebnej komisie opakovane zdôraznil aj Ústavný súd. Porovnaj nález ÚS SR z 9. apríla 2008, sp. zn. PL. ÚS 16/07, alebo nález ÚS SR z 22. februára 2011, sp. zn. PL. ÚS 4/2011. Ústavný súd takisto uviedol, že prítomnosť len jedného člena volebnej komisie a zapisovateľa volebnej komisie nie je pre garantovanie riadneho výkonu volebného práva voliča dostatočné. Porovnaj nález ÚS SR z 19. februára 2004, sp. zn. PL. ÚS 33/03.

Nález Ústavného súdu SR z 31. októbra 2007, sp. zn. PL. ÚS 30/07: Hlasovaním člena volebnej komisie namiesto jedného z voličov došlo k porušeniu samotnej podstaty volebného práva zaručeného v čl. 30 Ústavy. K porušeniu zákona č. 346/1990 Zb. došlo viacerými činmi a nie jedným aktom, teda išlo aj o jeho opakované porušenie (PL. ÚS 6/06).

Nález Ústavného súdu SR zo 17. septembra 2007, sp. zn. PL. ÚS 90/07: Citované ustanovenie zákona č. 346/1990 Zb. neustanovuje, že by bol volič dožadujúci sa pomoci iného voliča z dôvodu svojej negramotnosti povinný toto svoje tvrdenie preukazovať. V zásade preto platí, že ak volič takéto tvrdenie prednesie, treba z neho vychádzať. Iba v prípade, keby sa napríklad vzhľadom na dosiahnutý vyšší stupeň vzdelania alebo zastávanú funkciu voliča zdalo jeho tvrdenie ako *prima facie* nepravdivé, bolo by možné takému voličovi odoprieť pomoc iného voliča. O takéto prípady v okolnostiach daných volieb zjavne nešlo.

Uznesenie Ústavného súdu SR z 2. júla 2008, sp. zn. PL. ÚS 7/07: Vzhľadom na to, že voličovi, ktorý nie je spôsobilý sám upraviť hlasovací lístok, sa pomoc pri jeho úprave poskytne iba na jeho vyslovenú žiadosť a nemôže mu byť vnútená, možno predpokladať, že volič o poskytnutie tejto pomoci požiada osobu, ktorej dôveruje, resp. ktorú pozná. V každom prípade je na vôli voliča (jeho interná voľba), ktorý požiadal o pomoc pri úprave hlasovacieho lístka, a následne je aj na jeho zodpovednosti, aký spôsob komunikácie zvolí s voličom, ktorého o pomoc pri úprave hlasovacieho lístka požiadal tak, aby realizoval svoje aktívne hlasovacie právo v súlade s jeho vôľou, pričom prípadné zlyhanie alebo nedorozumenie pri tejto internej komunikácii nemôže byť voličom, ktorý o pomoc požiadal, prenesená na volebnú komisiu, ak tento volič priamo počas volebného aktu sám túto skutočnosť pred volebnou komisiou nenamietal.

Nález Ústavného súdu SR z 22. februára 2011, sp. zn. PL. ÚS 4/2011: Takisto z platnej právnej úpravy a stabilnej judikatúry Ústavného súdu vyplýva požiadavka, aby s prenosnou volebnou schránkou za voličmi, ktorí požiadali o možnosť hlasovať mimo volebnej miestnosti, išli dvaja členovia volebnej komisie, ktorá predstavuje významnú záruku regulárnosti volebného aktu aj v prípadoch, keď sa volič nemôže dostaviť do volebnej miestnosti, a tým aj garanciu výkonu aktívneho volebného práva vyplývajúceho z čl. 30 ods. 1 prvej vety Ústavy. Minimálnou požiadavkou majúcou garantovať riadny výkon volebného aktu aj v prípade tých občanov, ktorí požiadali o možnosť hlasovať mimo volebnej miestnosti, je prítomnosť dvoch vzájomne sa kontrolujúcich členov volebnej komisie (PL. ÚS 16/07). Nesprávny postup pri zabezpečení hlasovania mimo volebnej miestnosti (nedodržanie tajnosti hlasovania, nezabezpečenie potrebného počtu členov volebnej komisie pre takéto hlasovanie) môže byť v príčinnej súvislosti s výsledkom volieb a tento výsledok volieb môže významnou mierou aj ovplyvniť. Dôsledkom takýchto porušení zákona je aj porušenie ústavného volebného práva a jeho princípov (napr. PL. ÚS 1/00, PL. ÚS 33/03).

Uznesenie Ústavného súdu SR z 22. februára 2011, sp. zn. PL. ÚS 76/2011: Z citovaného ustanovenia zákona o voľbách vyplýva voličovi povinnosť „adresovať“ svoju žiadosť

o voľbu prenosnou schránkou volebnej komisie. Súčasne musí byť splnená požiadavka závažného (nielen zdravotného) dôvodu. Zo zákona o voľbách však nevyplýva, akou formou má volič požiadať volebnú komisiu o hlasovanie do prenosnej schránky. Vzhľadom na vážnosť právnej úpravy tejto formy hlasovania, ako aj na účel tohto inštitútu je akceptovateľné, aby voliči svoju požiadavku realizovali telefonicky, prípadne prostredníctvom inej, k tomu poverenej osoby, a to aj formou tzv. hromadnej žiadosti (napr. domovy dôchodcov). V prípade tzv. hromadnej žiadosti však musí byť táto požiadavka individualizovaná uvedením konkrétnych mien žiadateľov, teda nestačí uviesť iba počet žiadateľov. Zákon o voľbách nevyjedzuje ani časový úsek „odkedy – dokedy“ je volič povinný túto svoju požiadavku realizovať, t. j. môže tak urobiť v dobe od momentu kreovania volebnej komisie prakticky až do ukončenia volieb.

§ 25

[Posunutie začiatku hlasovania a predĺženie času hlasovania]

Ak nastanú okolnosti, ktoré znemožňujú začať hlasovanie, pokračovať v ňom alebo ho skončiť, môže okrsková volebná komisia posunúť začiatok hlasovania na neskoršiu hodinu alebo predĺžiť čas hlasovania. Celkový čas hlasovania však nesmie byť týmto opatrením skrátený. Okrsková volebná komisia o takomto opatrení vyrozumie voličov spôsobom v mieste obvyklým. Ak je hlasovanie prerušené, zapečatí okrsková volebná komisia nepoužité hlasovacie lístky, obálky, zoznam voličov a otvor na vkladanie hlasovacích lístkov na volebnej schránke a prenosnej volebnej schránke. Pri opätovnom začatí hlasovania predseda okrskovej volebnej komisie za prítomnosti členov komisie overuje neporušenosť pečatí. Okolnosti, ktoré znemožnili začať hlasovanie, pokračovať v ňom alebo ho skončiť, ako aj neporušenosť pečatí uvedie okrsková volebná komisia v zápisnici o priebehu a výsledku hlasovania vo volebnom okrsku.

Súvisiace ustanovenia

§ 20, § 23, § 24, § 26, § 28, § 30, § 195a

KOMENTÁR

Ustanovenie § 25 umožňuje okrskovej volebnej komisii vo výnimočných situáciách (a) **posunúť začiatok hlasovania** alebo (b) **predĺžiť čas hlasovania**. Štandardný čas hlasovania je určený už vo vyhlásení volieb. Vo vzťahu k podrobnostiam pozri komentár k § 20.